

боти над узагальненим блокчейном з відкритим кодом для банківських установ, за допомогою якого вони істотно скоротять або навіть повністю позбудуться багатьох статей витрат.

Банк BNP Paribas та його служба безпеки працює над створенням блокчейн-платформи, яка дозволяє роздрібним інвесторам працювати з таким бізнес-інструментом, як міні-бонди. Технологія блокчейн буде використана з метою надання приватним компаніям можливості випускати власні цінні папери. Найбільший швейцарський постачальник фінансової інфраструктури SIX Securities оголосив про побудову прототипу блокчейн-платформи, призначеної для інфраструктури ринку цінних паперів.

Банк Англії має намір впровадити технологію блокчейн у свою платіжну систему до 2020 р. Блокчейн буде використовуватися в бруто-розрахунковій системі платежів у режимі реального часу (на сьогоднішній день обсяг платежів у ній сягає \$ 600 млрд щодня). Королівський Банк Шотландії завершив розробку механізму розрахунково-клірингової діяльності, що використовує приватний блокчейн.

Естонія, яка забезпечує безпеку своєї банківської інфраструктури в основному використовуючи блокчейн, може похвалитися найнижчим рівнем шахрайства з кредитними картами в усій Єврозоні.

Національний банк України прагне допомогти вітчизняному платіжному ринку стати безготівковим за допомогою сучасних фінансових технологій, здатних спростити розрахунки громадянам, малому і середньому бізнесу, таких як мобільні платежі, хмарні технології і технології блокчейн. Поширенню криптовалюти в Україні сприяє організація Bitcoin Foundation Ukraine, яка прагне стати інформаційним центром підтримки Bitcoin у нашій країні. Вважається, що Україна є одним з лідерів за кількістю біткойн-підприємств, оскільки вона входить у трійку лідерів за якістю і кількістю ІТ-спеціалістів у світі (хоча й більшість компаній у біткойн-сфері позиціонують себе не як українські). В Україні біткойни ще не мають визначеного юридичного статусу.

Висновки. Таким чином, цифрові валюти розвиваються, і фінансові аналітики трактують їх як справжню інновацію. Ринок криптовалюти все ще незбалансований, проте зі стійкою тенденцією до зростання. Криптовалюта виступає альтернативою класичних валют при деяких фінансових дисбалансах у світі, Bitcoin потрапив у ТОП технологічних трендів 2015 року. Зі зростанням популярності біткойнів, збільшуються і можливості їх застосування. Нові гроші можна як конвертувати в традиційні валюти, так і використати в реальному секторі для оплати товарів і послуг. В багатьох країнах відкриваються пункти обміну біткойнів – першої і найвідомішої криптовалюти (США, Канада, Ізраїль, Швейцарія та інші). США є однією з країн, де визначено статус криптовалюти як товару та фінансового інструменту, отже тепер – це повноцінний інструмент на фінансовому ринку. Якщо біткойни увійдуть в масове життя, вся система може змінитися: перетворяться відносини між контрагентами, з'являться нові послуги, швидкість надання вже існуючих зміниться, з боку уряду з'являться нові наглядові структури. Цифрові гроші можуть викликати в суспільстві такі ж радикальні та далекосяжні зміни, що були здійснені двома попередніми монетарними революціями свого часу.

УДК 330.3

Юлія Володимирівна Касперович

*канд. екон. наук, головний консультант відділу фінансової безпеки,
Національний інститут стратегічних досліджень
julia.v.kasperovich@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЛОТЕРЕЙНОГО БІЗНЕСУ

ИННОВАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЛОТЕРЕЙНОГО БИЗНЕСА

INNOVATIVE BASES OF LOTTERY BUSINESS DEVELOPMENT

Анотація. Досліджено сучасний стан розвитку лотерейного ринку України в європейському вимірі. Розкрито проблеми державного регулювання діяльності операторів державних лотерей в частині змін оподаткування та простроченого ліцензування. Виявлено вплив економічних санкцій на діяльність двох із трьох операторів. Розроблено рекомендації з метою відновлення інноваційності у сфері проведення державних лотерей.

Аннотация. Исследовано современное состояние развития лотерейного рынка Украины в европейском измерении. Раскрыты проблемы государственного регулирования деятельности операторов государственных лотерей в части изменений налогообложения и просроченного лицензирования. Выявлено влияние экономических санкций на деятельность двух из трёх операторов. Разработаны рекомендации с целью восстановления инновационности в сфере проведения государственных лотерей.

Annotation. The modern state of the lottery market development in Ukraine at the European dimension is researched. The problems in government regulation of the state lotteries operators' activity regarding changes in taxation and overdue licensing are disclosed. The influence of economic sanctions on two of the three operators' activity was revealed. Recommendations to restore innovation in the sphere of state lotteries are designed.

Азартні ігри відіграють вагому роль в економіці розвинених країн світу. Із заборонаю грального бізнесу Законом України від 15.05.2009 р. №1334-VI лотерея залишалась єдиним легальним видом ігор на гроші. За прогнозами експертів, глобальний лотерейний ринок зростатиме стабільними темпами в середньому на 9,44% за період 2017–2021 рр. У структурі ринку за типом домінують лотерейні ігри на базі терміналів, а за платформою – поступово переміщуються в онлайн-сферу [1] Лотерейний ринок в Україні представлений трьома операторами державних лотерей – ТОВ «М.С.Л.», ПрАТ «Патріот» та ПП «УНЛ», які мають тривалу історію й усталені традиції, сформовану прихильність гравців.

Тривала невизначеність легалізації ринку азартних ігор призвела до його підпільного функціонування без належної сплати податків та ліцензійних платежів до бюджету. Податковий потенціал грального бізнесу Міністром внутрішніх справ України оцінено не менш як 300 тис. дол. США. За умови високого рівня та якості інновацій лотерея могла б успішно замінювати азартні ігри з ефектом витіснення без шкоди для суспільного здоров'я та фіскального інтересу держави. Відтак актуалізується питання ідентифікації та мінімізації чинників, які стримують інноваційність операторів державних лотерей.

На українському лотерейному ринку присутні оператори лотерей, які визнані на європейському та міжнародному рівні. Місією Міжнародної лотерейної асоціації є просування інтересів дозволених державами лотерей. Членом асоціації є ТОВ «М.С.Л.». На сторінці оператора у щорічному збірнику асоціації за 2016 р. повідомляється, що українська компанія має 45-річну історію. Зазначено, що ТОВ «М.С.Л.» є членом Європейської асоціації лотерей з 1993 р. У червні 2013 р. компанія стала єдиною в Україні, що отримала Сертифікат відповідності стандартам відповідальної гри. У 2016 р. він був продовжений ще на 3 роки. Влітку 2016 р. компанія стала членом Міжнародної лотерейної асоціації [2]. Фінансовий аналіз засвідчує, що обсяги доходів компанії істотно скоротилися з 3,4 млрд грн (або 289,7 млн дол. США чи 218,4 млн євро) в 2014 р. до 1,1 млрд грн (або 50,4 млн дол. США чи 45,4 млн євро) у 2015 р.

Як свідчить порівняльний аналіз у таблиці 1, за обсягами доходів вітчизняний організатор лотерей у 2015 р. посідає 114 місце з 134 компаній з різних країн світу. За обсягом лотерейних доходів ТОВ «М.С.Л.» (47,7 млн або 1,07 дол. США на душу населення) поступалося практично майже всім компаніям східноєвропейських країн, наближених за рівнем економічного розвитку до України. Водночас компанії з інших європейських країн із невеликою кількістю населення навіть за нижчого обсягу номінальних доходів мають вищий рівень доходів на душу населення, зокрема: Сербія (6,6 дол./душу), Латвія (13,8), Боснія та Герцеговина (5,2). Лише компанії з Білорусі (0,9) та Молдови (0,1 дол./душу) мають як нижчий номінальний обсяг доходів, так і обсяг на душу населення.

Таблиця 1

РЕЙТИНГ ОПЕРАТОРІВ ОКРЕМИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ЗА ОБСЯГОМ ДОХОДІВ В 2015 Р., [2]

№	Назва організатора лотерей	Країна	Населення, млн чол.	Обсяг доходів, млн дол. США	Обсяг доходів, на душу населення
1.	China Sports Lottery Administration	Китай	1 367,5	26 715,0	19,54
	...				
37.	Totalizator Sportowy Sp. z o.o.	Польща	38,6	1 399,3	36,29
39.	Szerencsejáték Zrt.	Угорщина	9,9	1 255,6	126,86
73.	SAZKA a.s.	Чехія	10,6	447,3	42,02
83.	TIPOS, národná lotériová spoločnosť	Словаччина	5,4	264,0	48,48

1	2	3	4	5	6
91.	Hrvatska Lutrija d.o.o.	Хорватія	4,5	161,3	36,12
98.	Loterija Slovenije, d.d.	Словенія	2,0	119,5	60,27
104.	Compania Natională Loteria Română	Румунія	21,7	100,3	4,63
105.	Bulgarian Sports Totalizator	Болгарія	7,2	92,7	12,90
107.	UAB Olifeja	Литва	2,9	76,4	26,49
108.	Športna loterija d.d.	Словенія	2,0	68,7	34,64
109.	AS Eesti Loto	Естонія	1,3	62,9	49,69
114.	MSL	Україна	44,4	47,7	1,07
115.	Državna lutrija Srbije	Сербія	7,2	47,4	6,60
121.	Latvijas Loto VAS	Латвія	2,0	27,4	13,78
124.	Lutrija	Боснія та Герцеговина	3,9	20,1	5,20
129.	CJSC "Sport-pari"	Білорусь	9,6	8,9	0,93
130.	Georgian Lottery Company	Грузія	4,9	8,8	1,78
133.	I.M. Loteria Moldovei S.A.	Молдова	3,5	0,5	0,13

Джерело: за даними World Lottery Association Global Lottery Data Compendium 2016.

Місією Європейської лотерейної асоціації є сприяння розвитку та ефективної комунікації між членами, європейською та міжнародною гральною індустріями, інститутами і урядами ЄС. У 2017 р. Асоціація налічує 73 члени у 43 країнах. З українських операторів державних лотерей до її членів входять два з трьох – ТОВ «М.С.Л.» та ПП «УНЛ».

Таким чином, найбільший вітчизняний оператор державних лотерей поступається у фінансових показниках діяльності організаторам лотерей більшості розвинених країн світу, зокрема європейських країн-сусідів. Можливо також відзначити, що рівень розвитку лотерейного ринку в цілому віддзеркалює рівень загального економічного розвитку країни та відповідає його динаміці (аналогічно, з інноваціями). А зниження купівельної спроможності населення позначається скороченням ринку розваг, до яких належить і лотерейна гра.

Вади державного регулювання гальмують розвиток лотерейного ринку. Впродовж останніх років відбулося посилення податкового навантаження. Так з 2015 р. запроваджене одночасне оподаткування прибутку та доходів на операторів державних лотерей. Всі виграші у лотерею почали оподатковуватися з першої гривні, а не тільки великі (від 50 МЗП) Невизначеною залишається ситуація з ліцензіями, термін дії яких збіг ще у I кв. 2014 р.

Економічні санкції накладено на двох із трьох операторів державних лотерей. Згідно Указу Президента України «Про рішення РНБО України від 2 вересня 2015 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 16.09.2015 р. №549/2015 застосовано санкції до 388 фізичних та 105 юридичних осіб. До складу юридичних осіб включено ТОВ «М.С.Л.» (№98 у списку) та ПрАТ «Патріот» (№99). Видами обмежувальних заходів визначено:

- 1) блокування активів — тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним майном;
- 2) запобігання виведенню капіталів за межі України;
- 3) зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань;
- 4) припинення видачі дозволів, ліцензій на ввезення в Україну з іноземної держави чи вивезення з України валютних цінностей та обмеження видачі готівки за платіжними картками, емітованими резидентами іноземної держави;

5) заборона здійснення Національним банком України реєстрації учасника міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є резидент іноземної держави.

У операторів державних лотерей ТОВ «М.С.Л.» та ПрАТ «Патріот» через санкції з блокуванням рахунків наразі відсутня технічна можливість сплачувати податки та збори до бюджету, кредитні зобов'язання перед банками. Оператори зверталися до Державної фіскальної служби за роз'ясненням, але належної відповіді отримано не було. На даний час виплата великих виграшів та заробітних плат проводиться через касу в межах лімітів.

Лотерея може інноваційно сприяти детінізації вітчизняної економіки. З метою стимулювання споживачів отримувати чеки експерти з посиланням на міжнародний досвід запропонували лотереї фіскальних чеків як один із шляхів мотивування національного бізнесу до використання за власним бажанням реєстраторів розрахункових операцій [3].

Лотерейний ринок України має значний потенціал розвитку при істотному підвищенні добробуту та фінансової грамотності громадян. Лотерея виступає квазі-податковим інструментом перерозподілу коштів у суспільстві. Економічні санкції та недостатня увага державних органів до проблем галузі призвели до її істотного скорочення. Необхідне жорстке ліцензування операторів державних лотерей для дотримання ними нормативно встановлених меж при інноваційності. Дзеркальне зниження інтересу гравців до нелегальних азартних ігор сприятиме зниженню корупції та тіньової економіки, а також створенню додаткових робочих місць, підвищенню культурної та туристичної привабливості України. Означене спроможне зміцнити фінансову безпеку держави в середньостроковій перспективі.

Література

1. Global Lottery Market 2017-2021 [Electronic resource] / «Technavio». – December 22, 2016. – 72 p. – Access mode: <http://www.technavio.com/report/global-gaming-global-lottery-market-2017-2021>
2. WLA Global Lottery Data Compendium 2016 [Electronic resource] / World Lottery Association. – PP. 107, 180-183. – Access mode: <https://world-lotteries.org/images/publications/compendia/wla-compendium-2016-rev4.pdf>
3. Аналітична робота щодо шляхів лібералізації ринку РРО / Інститут соціально-економічної трансформації. – 14.10.2016 р. – Режим доступу: <http://iset-ua.org/ua/doslidzhennya/item/79-analitychna-robota-liberalizatsiya-rynku-rro>

УДК 332.143:347.7

Віра Григоріївна Кудлай

*к. е. н., доцент кафедри економіки і менеджменту агробізнесу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
vera_kud@ukr.net*

СУТНІСТЬ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ НЕЙРОМАРКЕТИНГУ НА РИНКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

СУЩНОСТЬ, ТЕХНОЛОГИИ И ВОЗМОЖНОСТИ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА РЫНКЕ АГРОПРОМЫШЛЕННОЙ ПРОДУКЦИИ

THE ESSENCE, TECHNOLOGIES AND POSSIBILITIES OF NEUROMARKETING ON THE MARKET OF AGRO-INDUSTRIAL PRODUCTION

Анотація. Розглянуто сутність та специфіку, а також сучасні технології та можливості нейромаркетингу на ринку агропромислової продукції.

Аннотация. Рассмотрены сущность и специфика, а также современные технологии и возможности нейромаркетинга на рынке агропромышленной продукции.

Annotation. The article considers the essence and specificity, as well as modern technologies and possibilities of neuromarketing in the market of agricultural products.

Розвиток сучасного вітчизняного агробізнесу потребує інноваційних підходів в плануванні, розробленні та впровадженні маркетингових програм та перегляду відношення до маркетингу як концепції споживання. Інноваційні технології в цій царині в першу чергу направлені на вивчення емоційних реакцій споживачів при здійсненні вибору та купівлі товару. Використання сучасних досліджень психології у поєднанні з нейроскануючими технологіями дозволило визначити, що майже 90% людських вчинків здійснюється під впливом чинників, які не контролюються розумовою діяльністю, а залежать від підсвідомості людини. При цьому майже 80% покупок відбувається під впливом емоційних поривів, а не свідомого оцінювання інформації. Отже, в умовах посилення конкурентного середовища на ринку агропромислової продукції, дослідження впливу на поведінку споживачів аудіовізуальних, сма-